

Herman Ottó Múzeum, Miskolc

19. SZÁZADI NYOMDÁSZATTÖRTÉNETI EMLÉKEK A MÚZEUM GYŰJTEMÉNYEIBEN
3530 - MISKOLC, GÖRGEY ARTÚR UTCA 28., TEL: 06 46 560 170, 560-171, FAX: 06 46 555-397
E-MAIL: herman.miskolc@museum.hu, hominio@axelero.hu, hominio@hermuz.hu
WEB: <http://www.museum.hu/miskolc/herman>, <http://www.hermuz.hu>

Spóner Péter

A Herman Ottó Múzeum Történeti Gyűjteménye és Helytörténeti Adattára számos, a megye, illetve Miskolc, elsősorban 19. századi nyomdászatának történetére vonatkozó dokumentumot, kéziratot és különböző kiadványt őriz.

A miskolci nyomdászat története közel kétszáz éves múltra tekint vissza. Már a 18. század második feléből ismeretesek olyan bejegyzések a város jegyzőkönyviből, melyek nyomdászok tevékenységére utalnak Miskolcon, de ezek a „könyvtsinálók” minden bizonnyal csak néhány napot, esetleg hetet töltöttek el a városban. Az első bizonyíthatóan huzamosabb ideig működő nyomdát *Szigethy Mihály* alapította 1812-ben, aki egy görög kereskedő, bizonyos Dimitri Grabovszki invitálására telepedett át Nagyváradról Miskolcra, nyomdáját a mai Városházter 3. szám alatt rendezte be. Szigethy Mihály kiválóan képzett nyomdászmeister volt. A szakma fortélyait *Wéber Simon Péternél* tanulta, majd 1799–1804 között a debreceni városi nyomdában dolgozott, kezdetben mint segéd, később pedig mint provizor, 1804-től pedig saját nyomdát működtetett Nagyváradon. Szigethy már Miskolcra érkezésének évében megkapta privilégiumát, melyet még szintén 1812-ben, Borsod vármegye nemesi közgyűlése előtt is kihirdettek. Első megrendeléseit is a várostól kapta. Ő készítette a közigazgatási nyomtatványokat, a megyei árszabásokat és a miskolci céhek felszabadító leveleit. Ez utóbbiak különösen értékes várostörténeti emlékek, tekintettel arra, hogy ezeken láthatóak Miskolc első látképei, melyek északi irányból ábrázolják a várost. Az első olyan felszabadító levél, melyen felbukkan a városábrázolás, 1800-ból származik, de ezt még nem miskolci nyomdában állították elő. Készítője az a *Wéber Simon Péter* pozsonyi nyomdász volt, akinél, mint fentebb említettük, Szigethy is elsajátította a szakmát. A céhek felszabadító levelei 1816-tól készültek Miskolcon Szigethy Mihály nyomdájában. Az első – mely már Miskolcon a Szigethy-féle nyomdában készült – egy bodnár cég német nyelvű felszabadító levele volt. E kiadványok

nagy példányszámban és magyar nyelven 1819-től készültek Szigethynél.

Természetesen az egy-két lapos hivatalos nyomtatványok mellett Szigethy nyomdájában számos nagyobb terjedelmű munka is készült, melyek közül kiemelkedtek a halotti beszédek. Szintén fontos város-, illetve kultúrtörténeti emlékek az általa előállított színlapok. Az első ismert miskolci színlapot 1812. június 17-én adta ki Szigethy, mely német nyelvű színlap eredeti példánya megtalálható a múzeum gyűjteményében. A színlap alján a nyomdász hirdetése olvasható, melyben értesíti a „Nagy Tekintetű Nemes Publicumot”, hogy „a Könyvnyomatás Mestersége ezen Kir. Kor. Priv. Városban is elkezdődött”.

Miskolc város látképe a mészáros cég felszabadító levélén, 1834 (HOM. HTD. I. 76.30.)

Szigethy Mihály nyomdájából számos irodalmi kiadvány is kikerült. Közülük talán a legjelentősebb és legismertebb az 1812-től megjelentett „Miskolcon készült és nyomtatódott kalendárium a két magyar hazának”. A kalendáriumot 25 éven keresztül jelentette meg Szigethy, melyek kiemelkedő néprajzi, történeti és általános művelődéstörténeti értéket képviselnek. A 25 évfolyamból számos példány szintén megtalálható a Herman Ottó Múzeum gyűjteményében. Évente átlagosan 8000 darabot adtak ki belőlük, mely példányszámmal a nyomda előkelő helyet foglalt el a kalendáriumkiadásban a magyarországi nyomdák között.

Szigethy nyomdájában a kalendáriumok mellett nagy számban készültek szépirodalmi, egyházi és történelmi témájú könyvek és tankönyvek is. Szigethy Mihály 1831 szeptemberében hunyt el. Halála után a nyomdát még néhány évig lánya, Szigethy *Mária* üzemeltette, de egyre kevesebb kiadványt

lett a Tóth-féle nyomdában készültek a vármegye hivatalos kiadványai, nyomtatványai, és továbbra is megjelentette az ekkor már közel három évtizedes múltja visszatekintő kalendáriumokat is. Ezek kezdetben az eredeti címen készültek, majd 1844-től Miskolczi Közönséges Nemzeti Naptár néven kerültek ki a nyomdából. A szabadságharc alatt Tóth Lajos Szemere Bertalan megbízásából számos rölapot, plakátot állított elő, gyakran saját költségen, és ezért a tevékenységéért a forradalom bukása után bujdosnia kellett, azonban mind az ő, mind nyomdájának sorsáról keveset tudunk.

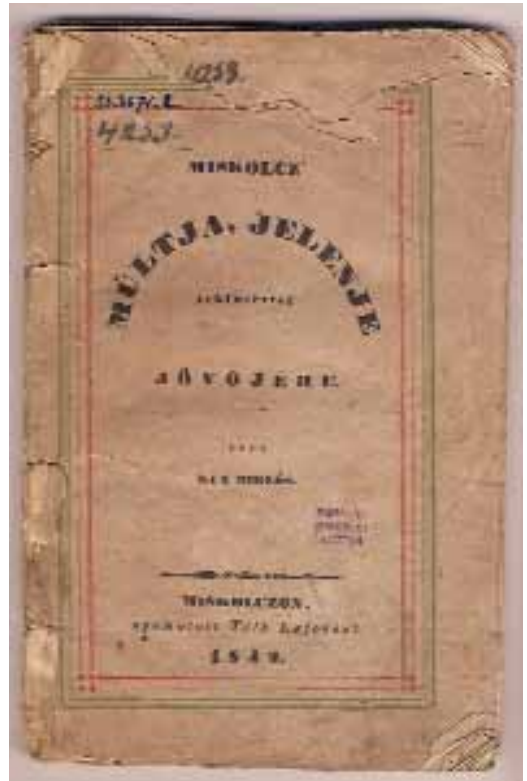

Leszih Andor: Tóth Lajos, 1933 (HOM.HTD. 77.272.437.)

Az bizonyos, hogy Tóth Lajos 1850-ben elhunyt, és azt is tudjuk, hogy nyomdája tovább működött, de nincsenek arra vonatkozóan pontos adataink, hogy kinek a tulajdonában.

A miskolci nyomdászat történetének első négy évtizedére vonatkozóan a fentebb említett dokumentumok mellett számos egyéb kiadványt is őriznek a Herman Ottó Múzeum gyűjteményei, melyek fontos emlékei az országos nyomdatörténetnek is. Az eredeti anyagok mellett az intézmény munkatársai az elmúlt évtizedekben több publikációt is megjelentettek a miskolci nyom-

dákkal, nyomdászokkal és kiadványokkal kapcsolatban, melyek közül – a teljesség igénye nélkül – kiemelkednek Leszih Andor és Veres László tanulmányai. Utóbbi történész két hosszabb dol-

Kun Miklós: Miskolcz jelenje tekintette jövőjére, 1842 (HOM.HTD.53.2576.2)

gozatában részletesen is feldolgozta a miskolci nyomdászat korai éveit, melyek a múzeum évkönyvében (1986), illetve közleményeiben (1981) jelentek meg.

Irodalom

- ◆ *Leszih Andor*: Miskolc város 1800. évi látképe. In: Történelmi és régészeti közlemények, 1926
- ◆ *Faragó T.* (szerk.): Miskolc Története III. 1–2. 2000
- ◆ *Veres L.* (szerk.): Miskolc Története IV. 1–2. 2003
- ◆ *Veres L.*: A miskolci nyomdászat kezdetei 1812–1838. In: Herman Ottó Múzeum Közleményei 19., 1981
- ◆ *Veres L.*: Csöglei Tóth Lajos nyomdája (1842–1850). In: Herman Ottó Múzeum Évkönyve XXIV., 1986